

PRACTICA SFINTEI EUHARISTII ÎN BISERICA ORTODOXĂ. DEASA SAU RARA ÎMPĂRTĂȘIRE?

Pr. Adrian TIRON

Parohia Ortodoxă Română „Nașterea Sf. Ioan Botezătorul” Warisy, Rendeux, Belgia

Abstract

This article proposes the reader a reflection on the practice of the Holy Communion in the Orthodox Church. At the same time, it underlines the necessary conditions for the laymen in order to get closer to this Holy Sacrament. The reader is invited to discover the pastoral complexity existing in the Orthodox parishes, which practice either a frequent Communion, or a rare one. When talking about the former, one knows that it has been acknowledged by both the Primitive Christian Church and the Holy Fathers. Nowadays, we can notice that the Christians, for the most part, partake in the Holy Communion only during the four fasting seasons of the Church Year; others, only once a year. Such being the case, one question is unavoidable: does rare partaking really have its roots in the Church Tradition? Our paper will analyze the theological conceptions of several theologians and spiritual fathers doing their mission both in the Diasporas and in the traditional Orthodox countries.

Keywords: Holy Communion, Pastoral Theology, Holy Fathers, Liturgical Life.

Introducere

Împărtășirea continuă¹ a fost aprobată și practică în Biserica primelor veacuri și argumentată teologic prin învățătura Sfinților Părinți. Iată, ca prim exemplu, ce mărturisește Sfântul Iustin Martirul: „În ziua pe care noi o numim «ziua soarelui», toți cei care locuiesc orașele și satele se reunesc într-un singur loc. Citim Faptele Apostolilor și scrierile profeților, atât cât timpul ne permite. Terminându-se lectura, cel care prezidează ia cuvântul, pentru a-i îndemna pe toți

---

¹ Prin „împărtășire continuă” înțelegem atât împărtășirea continuă a credincioșilor la fiecare Sfântă Liturghie, cât și starea sufletească și dispoziția de pregătire continuă pentru a primi Sfânta Euharistie.

să urmeze aceste frumoase învățături. După aceea ne ridicăm și înălțăm rugăciuni cu voce tare. Îndată ce rugăciunea ia sfârșit, aducem pâine cu vin și apă. Cel care prezidează înalță rugăciuni și laudă, atât cât are putere, și tot poporul răspunde aclamând: «Amin!». Apoi are loc împărțirea hranei sfințite (Sfânta Euharistie, *n.n.*) fiecăruia și trimitem o parte și celor absenți, prin slujba diaconilor”².

Sfinții Părinți întăresc Tradiția Bisericii de a îndemna credincioșii să nu se despartă de sursa vieții lor duhovnicești și să se apropie continuu de Sfânta Împărțășire. Iată ce ne mărturisește Sfântul Ambrozie al Milanului: „Dacă este zilnică această pâine (pâinea cea cerească, Sfânta Euharistie, *n.n.*), de ce aștepti tu un an pentru a o primi, cum au grecii obișnuința de a o face în Orient. Primește în fiecare zi ceea ce trebuie să-ți fie spre folos în fiecare zi, și trăiește în așa măsură ca să meriți să primești Sfintele în fiecare zi, *Cel care nu merită să le primească în fiecare zi, nu merită să le primească nici după un an* (...). Cel care are o durere caută un remediu. Pentru noi, este o durere să fim răniți de păcat, iar remediu este această venerabilă și cerească Taină”³.

Sfântul Chiril al Ierusalimului continuă această învățătura despre practica Sfintei Împărțășiri, conform Tradiției Bisericii: „Păstrați fără greș aceste tradiții (...). *Nu vă separați voi însivă de Împărțășire* (*s.n.*) și nu vă privați de această Taină sfântă și duhovnicească. Dumnezeuul păcii să vă sfințească și trupurile, și sufletele voastre, pentru ca să rămână intacte până la venirea Domnului nostru Iisus Hristos, căruia I se cuvine slavă în vecii vecilor. Amin”⁴.

În zilele noastre observăm că foarte mulți creștini se apropie de Sfânta Împărțășire doar în cele patru posturi din an, iar alții o dată pe an. Cert este că această atitudine a credincioșilor este fructul unor „evoluții” și influențe pe care Biserica le-a trăit în decursul veacurilor. De altfel, una din cele zece porunci bisericesti îndeamnă credincioșii să se apropie de Sfânta Împărțășire de patru ori pe an sau, dacă nu este posibil, măcar o dată pe an, în postul Sfințelor

² Sf. Iustin Martirul, *Apologie pour les chrétiens*, 65.1, 67.1, éd. et trad. C. Munier, Fribourg, Éditions Universitaires, Suisse, 1995, p. 303 și p. 311.

³ Sf. Ambrozie de Milan, *La pénitence*, livre II, IX-X, 89, éd. C. Mondésert, trad. R. Gryson (SC, 179), Paris, Cerf, 1971, p. 189.

⁴ Sf. Chiril de Ierusalim, *Catéchèses Mystagogiques. Communion*, Cat. V, 21, 1-22; 2,3, trad. P. Paris (SC, 126), Cerf, Paris, 1966, p. 175.

Paști. Această practică apare în Biserica Ortodoxă pe filieră apuseană. Însă întrebarea noastră este: Poate oare Biserica să mai revină la frecvența euharistică a Bisericii primare? Este oare necesară o astfel de întoarcere? La aceste întrebări vom încerca să dăm răspuns în studiul de față.

În paralel cu împărtășirea în cele patru posturi din an, pe care o întâlnim în țările de tradiție ortodoxă, mai multe parohii din diaspora⁵ au ales să se întoarcă la deasa împărtășire a credincioșilor, practică pastorală trăită de Biserica primară și de Părinții Bisericii. Astfel, creștinii ortodocși, membri ai acestor parohii, încununează participarea lor la fiecare Sfântă Liturghie prin împărtășirea cu Sfântul Trup și Sânge al Domnului.

Lumea ortodoxă este deci divizată în două practici euharistice⁶ diferite. Biserica Ortodoxă din țările de tradiție ortodoxă acordă Sfânta Euharistie cu multă prudență (o împărtășire mai rară), iar mai mulți duhovnici din diaspora aleg să se întoarcă la începuturi, împărtășind credincioșii la fiecare Sfântă Liturghie, cu excepția celor excomuni-cați temporar. Această constatare poate să ridice următoarea întrebare: De ce există această diferență? Are practica pastorală a Sfintei Împărtășiri din Biserica Romano-Catolică vreo influență asupra practicii euharistice din Biserica Ortodoxă din Occident? Sau contextul social pluralist și secularizat îndeamnă Bisericile Creștine să-și redescopere rădăcinile?

Acest studiu va analiza concepțiile teologice ale mai multor teologi și duhovnici din diaspora și din țările de tradiție ortodoxă. Pentru a găsi o explicație cât mai pertinentă a acestor aspecte ale împărtășirii credincioșilor în timpul Sfintei Liturghii, ancorăm gândirea noastră în cadrul metodei de reflexie asupra teologiei liturgice.

1. Practica Sfintei Împărtășiri în țările de tradiție ortodoxă

Țările de tradiție ortodoxă optează în continuare pentru respectarea unei tradiții adânc ancorate în Biserică, conform căreia creștinii trebuie să pună accent pe pregătirea pentru Sfânta Împărtășire și apoi să se apropie de Sfântul Potir. Aceasta a avut ca rezultat îndepărtarea

---

⁵ Facem referire aici la parohiile Bisericii Ortodoxe de tradiție rusă din afara granițelor ce țin de jurisdicția Patriarhiei de Constantinopol.

⁶ Utilizând noțiunea de „practică euharistică”, vom face referire pe parcursul acestui studiu doar la frecvența euharistică (împărtășania rară sau deasă).

creștinilor de împărtășirea duminicală. Probabil una dintre cauzele acestei realități pastorale este și influența viziunii monahale mai rigide. Este bine cunoscut faptul că viața monastică și teologia spirituală gândită în cadrul mănăstirilor joacă un rol important pentru viața credincioșilor ortodocși. Creștinii ortodocși au trăit mereu această familiaritate cu mănăstirile. Mulți laici, dar și preoți de mir își aleg duhovnici dintre preoții cu experiență din cadrul mănăstirilor. Această realitate face ca viața monahală, mai riguroasă prin definiție, să influențeze viața creștinilor care doresc să imite virtuțile Părinților cu viața îmbunătățită. Prin urmare, se vede o pregătire mai riguroasă pentru Sfânta Împărtășire, de unde și o împărtășire mai rară.

a. Frecvența Euharistică și practica Sfintei Spovedanii, din perspectiva teologilor ruși

Să începem mai întâi cu un punct de vedere care nu este reprezentativ pentru Biserica Ortodoxă Rusă, însă care ne arată o dorință a mai multor preoți și duhovnici ruși de a regăsi practica euharistică a Bisericii Creștine primare și a Părinților Bisericii.

Părintele egumen Petru Mesherinov consideră că pentru creștinii apropiați de Biserică pregătirea pentru Sfânta Împărtășire, așa cum este ea văzută astăzi, poate să-i îndepărteze de a se apropia mai des de această Sfântă Taină. El constată, de asemenea, că părinții duhovnici ar putea diminua regulile de pregătire pentru Sfânta Împărtășire, însă refuză să o facă din dorința de a respecta o tradiție a Bisericii. Problema unei împărtășiri mai dese se pune și pentru noii botezați adulți, ei fiind, de asemenea, îndepărtați de la această Sfântă Taină, indiferent de dorința lor de a se împărtăși mai des. Aceeași problemă o întâlnim și cu privire la tineri sau pelerini. Această realitate, după opinia acestuia, poate să-i conducă pe creștini spre o răcire a credinței lor: „Dacă înțelegem Sfânta Euharistie ca «cel mai mare Dar», nu putem să admitem că pregătirea pentru Sfânta Împărtășire să fie înțeleasă ca și cumpărarea unui «tichet», pe care noi trebuie să-l merităm făcând un efort. Rămânând în această idee de «merit», unii duhovnici atrag o mai mare atenție asupra necesității pregătirii și respectării anumitor reguli și interdicții, decât la recomandările evanghelice”⁷. Părintele Mesherinov ne mai atrage atenția că această

---

⁷ Pr. P. Mesherinov, *Pregătirea pentru Sfânta Împărtășire, o cercetare istorică și practica actuală*, publicat la <http://www.eparhia-ufa.ru/?lib/kstol-pr> (pagină consultată pe 16.08.2013).

atitudine pastorală menționată mai sus manifestă, în mod evident, un „clericalism” ce poate fi observat la unii membri ai clerului bisericesc.

Punctul de vedere al acestui părinte este neobișnuit mediului ortodox. Probabil că această poziție vine din dorința de a apropia creștinii mai mult de Sfântul Potir. Este adevărat că îndepărtarea mare de Sfânta Împărtășire, pe care o întâlnim la mulți dintre creștinii ortodocși, duce la abandonarea acesteia. Este de neînțeles faptul că un creștin nu se apropie de Hristos prezent în Sfânta Euharistie și doarește, în același timp, să ducă o viață de comuniune cu Hristos Domnul. Desigur, mărturiile părinților pustiei ne arată că unii dintre aceștia se apropiau rar de Sfânta Împărtășire, însă asta nu înseamnă că și creștinii din lume trebuie să urmeze acest exemplu. Hristos prezent în Sfânta Taină a Euharistiei nu se împărtășește doar preotului, copiilor și bătrânilor, ci tuturor creștinilor prezenți la Sfânta Liturghie.

Nimeni din această lume nu poate spune că este vrednic să se împărtășească cu Trupul și Sângele Domnului. De aceea, Părintele Mesherinov atrage atenția asupra faptului că mireni nu pot să se apropie de Sfânta Euharistie pentru că au meritat-o făcând un efort ascetic, ci este necesară o evaluare a stării duhovnicești în care aceștia se află. Este evident că pregătirea pentru primirea Sfintei Euharistii este absolut necesară, însă aceasta trebuie adaptată de duhovnic în funcție de viața și starea creștinului.

Un alt punct de vedere asupra împărtășirii credincioșilor în Biserică îl găsim la Înaltpreasfințitul Părinte Mark, episcop de Egorievsk, care atestă că astăzi există din ce în ce mai mulți creștini dornici să se bucure de Sfânta Euharistie cât mai des posibil. Din păcate, în loc să fie încurajați, unii duhovnici îi încarcă cu cât mai multe zile de post. Această atitudine poate avea o influență negativă asupra vieții lor spirituale⁸.

Părintele Vladimir Vorobiev, rectorul Institutului ortodox „Sfântul Tihon” din Moscova, consideră că frecvența împărtășirii euharistice trebuie să fie stabilită dimpreună cu părintele duhovnic, fără a lua în considerare o pregătire foarte strictă, dacă creștinul are o viață duhovnicească bună. De asemenea, sfinția sa atestă că în parohia pe care o păstorește se împărtășesc în fiecare duminică circa șase

---

⁸ Cf. IPS Mark, *Pregătirea pentru Sfânta Împărtășire, o cercetare istorică și practică actuală*, publicat la <http://www.eparhia-ufa.ru/?lib/kstol-pr> (pagină consultată pe 16.08.2013).

sute de persoane, majoritatea acestor credincioși făcând parte din familii cu mulți copii⁹.

Putem constata că în Biserica Ortodoxă Rusă, în unele cercuri duhovnicești, subiectul revenirii la frecvența euharistică a Bisericii creștine primare este deschis. Însă această deschidere trebuie să fie cu mult discernământ și rugăciune, cu o pregătire a clerului și a poporului. Această opțiune pastorală ni se pare legitimă, având drept scop apropierea creștinului de Hristos Domnul, prezent în chip real și deplin în fiecare păticeică din Sfânta Euharistie. O viață creștină îndepărtată de Sfânta Euharistie nu poate fi, și nu ar trebui să fie, o regulă pe care să o urmărească mulțimea credincioșilor. În același timp, o armonie între pregătirea pentru a primi această Sfântă Taină și primirea propriu-zisă a Tainei este absolut necesară. Nici împărtășirea deasă nu poate exclude pregătirea, dar nici pregătirea nu poate exclude primirea deasă a Sfintei Euharistii.

O împărtășire mai frecventă presupune o mai mare preocupare pentru viața duhovnicească, sporește atenția, evlavia și conștiința creștinului.

Contrar acestor păreri pastorale de întoarcere la frecvența euharistică a Bisericii creștine primare, majoritatea membrilor clerului bisericesc rus manifestă o reținere. Probabil unii dintre ei sunt preocupați de prudența pentru a nu fi abandonată pregătirea pentru primirea Sfintei Euharistii, încât creștinii să nu pună în umbră Taina Sfintei Spovedanii.

Spre deosebire de unele parohii ortodoxe din diasporă¹⁰, preoții ortodocși ruși administrează Sfânta Taină a Euharistiei doar după ce creștinul și-a mărturisit păcatele. O întrebare poate fi pusă în această situație: În cazul creștinilor a căror viață este cunoscută de duhovnic, spovedania nu se transformă într-un demers formal dacă creștinul vine să se împărtășească duminical? Nu cumva acea spovedanie se transformă într-o practică rituală necesară împărtășirii? Pe de altă parte, noi știm că în istoria Bisericii Spovedania nu a fost mereu

---

⁹ Cf. Pr. V. Vorobiev, *Pregătirea pentru Sfânta Împărtășire, o cercetare istorică și practica actuală*, publicat la <http://www.eparhia-ufa.ru/?lib/kstol-pr> (pagină consultată pe 16.08.2013).

¹⁰ Arhiepiscopia Ortodoxă de tradiție rusă (jurisdicția canonică a Patriarhiei de Constantinopol).

văzută ca o condiție pentru Sfânta Împărtășire¹¹ sau, mai corect spus, Împărtășirea nu a fost pusă în acest raport cu Spovedania și nici un canon al Bisericii nu leagă Taina Spovedaniei de Taina Sfintei Euharistii. Însă Biserica a înțeles întotdeauna pregătirea pentru primirea Sfintei Euharistii ca absolut necesară creștinilor, conform sfatului dat de Sfântul Apostol Pavel: „Să se cerceteze pe sine orice om și așa să mănânce din pâine și să bea din pahar” (I Cor. 11, 28).

Aceste întrebări, ce pot fi puse astăzi atât teologilor ortodocși, cât și preoților duhovnici, ne pot ajuta să argumentăm convingerile noastre pentru a discerne mai bine practica pastorală a împărtășirii mai dese sau mai rare în Biserică, pentru binele spiritual al credincioșilor. Alte întrebări pot fi puse cu privire la atitudinea unor membri ai clerului Bisericesc de a încuraja o împărtășire mai rară în rândul credincioșilor și o pregătire mai strictă pentru Sfânta Împărtășire: În ce măsură creștinii participă în mod deplin la Taina Sfintei Euharistii dacă ei nu se împărtășesc? Creștinii nu ar participa mai activ și mai conștient la Dumnezeiasca Liturghie dacă ar fi conștienți că se împărtășesc cu Trupul și Sângele Domnului? Aceste întrebări sunt propuse spre reflexie atât duhovnicilor, cât și creștinilor, pentru o mai bună înțelegere și meditare asupra vieții duhovnicești. Punerea în lumină și dezbaterea acestui subiect sunt necesare deoarece conștiința canonică a Bisericii înțelege astăzi cele două Taine strâns unite una de alta, ceea ce nu era cazul în Biserică primară.

Să ne oprim un pic asupra noțiunii de „păcat” (*ἀμαρτία*), care semnifică „a rata scopul”, „a greși ținta”¹². Doar păcatul de moarte îl excomunică pe creștin, pentru o perioadă temporară, deoarece prin săvârșirea unui păcat grav creștinul s-a îndepărtat de scopul său: mântuirea sufletului. Plecând de la această definiție, înțelegem că atunci când duhovnicul permite, creștinul poate să se împărtășească cu o singură spovedanie de mai multe ori sau să se spovedească o dată pe lună și să se împărtășească duminical, atunci când starea duhovnicească a creștinului permite acest lucru.

O altă întrebare pe care o propunem spre reflecție ține de practica Spovedaniei în Biserică primară. Trei momente pot fi reliefate

---

¹¹ Cf. C. Vogel, *Le pécheur et la pénitence dans l'Église Ancienne*, Cerf, Paris, 1966, p. 26.

¹² L. Séchan, P. Chantraine (éd), *Baillly, Le Grand Dictionnaire grec-français*, Hachette, Paris, p. 93.

în actul penitențial: „intrarea în penitență, perioada de pocăință, reconcilierea dată de episcop”¹³. Odată excomunicat, penitentul trebuia să treacă printr-o serie de acte de mortificare, cum ar fi portul de cilice, acoperirea capului cu cenușă, post riguros, plâns, rugăciuni lungi, metanii, ajutor din partea preoților etc. În final, penitentul primea dezlegarea din partea episcopului. În același timp, creștinul botezat în această perioadă nu putea să facă apel la spovedania sacramentală decât o singură dată în viața sa. Acest recurs la spovedania sacramentală se impunea în urma unor păcate grave, iar păcatele ușoare erau îndreptate în urma rugăciunilor și a eforturilor ascetice personale¹⁴. Trebuie să amintim și faptul că spovedania creștinilor era publică, aceștia având și o conștiință mai profundă a nașterii lor la o nouă viață.

Începând cu secolul al IV-lea, săvârșirea Tainei Spovedaniei se schimbă puțin. Cu siguranță, această evoluție este datorată realităților pastorale diferite pe care Biserica le-a trăit în decursul veacurilor. Iar dacă această practică pastorală a evoluat înseamnă că ea se poate înscrie într-un proces dinamic, iar teologia pastorală ortodoxă este mereu invitată să reflecteze dacă realitățile pastorale existente sunt mereu fidele Tradiției Bisericii trăite de secole.

Ca o concluzie intermediară observăm că dezbaterile referitoare la deasa împărtășire a credincioșilor nu sunt inexistente astăzi în Biserica Ortodoxă Rusă, însă ele sunt continuate, cu mai multă vigoare, în Biserica Ortodoxă de tradiție rusă din diasporă. În această situație am putea să ne punem întrebarea: teologii ruși care consideră necesară revenirea la frecvența euharistică trăită în primele veacuri sunt doar niște gânditori contextuali sau sunt influențați de mișcarea liturgică¹⁵ trăită de teologia ortodoxă occidentală și de necesitatea întoarcerii la originile noastre creștine trăite în primele veacuri?

b. Sfânta Împărtășanie în viziunea teologică a Părintelui Dumitru Stăniloae

Deși teologia Părintelui Stăniloae nu este una preponderent liturgică, vom aduce în discuție câteva texte referitoare la teologia

¹³C. Vogel, *Le pécheur et la pénitence dans l'Église Ancienne*, Paris, Cerf, 1966, p. 51.

¹⁴Cf. *Ibidem*, pp. 20-22.

¹⁵Facem referire la teologia euharistică a Pr. Alexander Schmemmann și la mișcarea liturgică trăită de Biserica Romano-Catolică înainte de Conciliul Vatican II.

euharistică. Părintele Stăniloae subliniază cu multă atenție că Sfânta Euharistie este o sursă de Har, din care creștinii se pot împărtăși; ea este întâlnirea omului cu Dumnezeu, mișcarea acestuia către Creatorul Său și a lui Dumnezeu către noi: „Dacă prin taină Dumnezeu ne împărtășește lucrarea Sa, ca har și ca dar, iar prin jertfă noi oferim lui Dumnezeu cele ale noastre și însăși ființa noastră; în Euharistie se întâlnesc aceste două mișcări de la noi la Dumnezeu și de la Dumnezeu la noi”¹⁶.

Întâlnirea omului cu Dumnezeu se realizează în Sfânta Euharistie, care devine pentru noi o înainte gustare a bunurilor viitoare, ce nu pot fi primite cu indiferență. Dumnezeu se dăruiește pe Sine nouă, pentru ca noi să trăim în veșnicie și indiferent de slăbiciunile și nevrednicia noastră, Dumnezeu ne iubește și dorește să fie primit cu recunoștință și bucurie.

Teologia Părintelui Stăniloae capătă o dimensiune dogmatică explicând că modul în care îl vom simți pe Domnul în viața viitoare depinde de modul în care Îl simțim deja aici în această viață. Dacă Hristos Domnul e prezent în inima noastră acum, El va continua să rămână cu noi și în viața veșnică. Autorul nostru vede în sacrificiul Mântuitorului locul central al vieții fiecăruia dintre noi, acest sacrificiu îl trăim noi în Sfânta Euharistie. În același timp, Părintele Stăniloae nu exclude efortul ascetic și pregătirea pentru Sfânta Împărtășire, în viziunea sa creștinul trebuind să se apropie mereu de Sfânta Euharistie. Aceasta presupune, bineînțeles, o pregătire continuă pentru întâlnirea tainică a omului cu Dumnezeu, care se realizează prin această Sfântă Taină: „Domnul ne preface în Euharistie pâinea și vinul, nu pentru Sine, ci pentru a Se împărtăși oamenilor care cred sau care doresc să se împărtășească de El, sub chipul pâinii și vinului. El nu se poate mulțumi să se întrupeze numai ca un om, cu intenția de a rămâne separat de ceilalți, ci să meargă mai departe. *El trebuie să vină în noi, dar nu o singură dată, ci mereu (s.n.)*”¹⁷.

Cât privește frecvența euharistică, Părintele Dumitru Stăniloae afirmă următoarele: „Cel ce se împărtășește numai la 40 de zile, uită mult mai ușor pe Hristos, îl părăsește între timp. Cel care se împărtășește des simte nevoia să dea socoteală lui Dumnezeu în timpul

---

¹⁶ Pr. prof. dr. D. Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, EIBMBOR, București, 1992, p. 71

¹⁷ *Ibidem*, p. 64.

în care a lipsit și când a făcut păcatul. Iar cel care se împărtășește o dată pe an nu are nici o mustrare de conștiință”¹⁸.

Cu cât omul îl va simți mai des pe Hristos în viața sa și, implicit, prin Sfânta Împărtășire, cu atât va dori ca Hristos Domnul să rămână în inima sa. Conștientizând că toată viața noastră trebuie să fie o pregătire pentru Sfânta Euharistie și că toate rugăciunile și slujbele Bisericii ne pregătesc pentru unirea cu Hristos ce se realizează prin această Sfântă Taină, creștinul se va apropia cu respect și frică de Sfântul Potir. În același timp va dobândi putere să lupte cu păcatele și obstacolele spre mântuire.

Sfânta Euharistie nu poate fi văzută ca fructul unei asceze îndelungate, ci condiția principală pentru a primi această Sfântă Taină trebuie să fie împlinirea poruncii iubirii lăsate de Mântuitorul Hristos. Altfel spus, această Sfântă Taină este centrul vieții noastre creștine, unde însăși mântuirea noastră este concretizată și manifestată, deoarece este Taina unirii omului cu Dumnezeu: „Euharistia este taina prezenței celei mai depline și a lucrării celei mai eficace a lui Hristos în Biserică și prin ea în lume. În Euharistie este concentrată toată mântuirea noastră, pentru a ne-o însuși personal, devenind concorporali cu Hristos (Efes. 3, 6)”¹⁹.

Teologia Părintelui Stăniloae ne face să înțelegem că relația noastră cu Dumnezeu este concentrată și trăită în această Sfântă Taină. O poziție de îndepărtare înseamnă o poziție de nepăsare față de cea mai mare Taină lăsată de Hristos Domnul nouă. Prin instituirea ei, Mântuitorul Hristos nu a lăsat loc celor care nu se împărtășesc, în Biserică nu există o poziție de spectator, ci de participant la Misterul prezenței reale a lui Hristos în Euharistie. Astfel, putem înțelege că Părintele Dumitru Stăniloae se angajează într-un proces de redescoperire a frecvenței euharistice trăite de Biserica creștină primară și de Sfinții Părinți.

c. Alți teologi români despre frecvența împărtășirii

Teologii români pe care îi vom cita în continuare nu se depărtează de teologia euharistică a părintelui Stăniloae în ceea ce privește

¹⁸ Idem, *Mărturisirea păcatelor și pocăința în trecutul Bisericii*, în „B.O.R.”, anul XXXI (1955), nr. 1-2, p. 225.

¹⁹ Idem, *Teologia Euharistiei*, în „Ortodoxia”, anul XX (1969), nr. 3, p. 345.

frecvența împărtășirii credincioșilor. Iată ce atestă Pr. prof. Petre Vintilescu: „Roadele Sfintei Împărtășiri nu se determină după numărul de împărtășiri, ci ele depind de dispoziția sufletească pe care o aduce credinciosului”²⁰. Înțelegem astfel că dacă creștinul este dornic să se apropie mai des de Sfânta Euharistie și se angajează să aibă o viață duhovnicească îmbunătățită, nimeni nu ar trebui să-l oprească să se împărtășească, după dorința și dragostea lui. În acest caz, întrebarea care poate fi pusă este următoarea: Pregătirea pentru această Sfântă Taină ar putea fi puțin diminuată pentru această categorie de credincioși sau nu (dacă aceștia ar dori împărtășirea duminicală)? Dacă răspunsul este „da”, atunci în ce măsură? Poate, oare, un creștin care ține posturile din cursul anului bisericesc să se împărtășească duminical fără a ține un post suplimentar?

Pr. prof. Ene Braniște pune sub semnul întrebării noțiunea de „merit” și „virtuos” pentru a se apropia de Sfânta Împărtășanie. Oare doar cei virtuoși se pot apropia de Sfântul Potir? Iată ce afirmă acesta: „Când preotul cheamă pe credincioși la împărtășire cu strigarea: «Sfintele Sfinților», prin Sfinți înțelegem aici nu numai pe cei desăvârșiți în virtuți, ci și pe cei ce se străduiesc să capete acea desăvârșire, chiar dacă nu au atins-o încă; pentru că nimic nu oprește ca și aceștia să se sfințească prin participarea la Sfintele Taine”²¹. Pr. Ene Braniște exprimă în mod echilibrat frecvența euharistică adoptată de majoritatea teologilor români: orice creștin ce dorește o viață duhovnicească și se angajează să lupte cu propriile păcate se poate apropia mai des de Sfântul Potir.

Duhovnicii români sunt mai rezervați în a aproba împărtășirea deasă a credincioșilor. Făcând un comentariu la Sfântul Ioan Gură de Aur, care afirmă că cei ce au cugetul nevinovat, inima curajoasă și viața neprihănită, să se apropie de Sfânta Împărtășire, iar cei ce nu sunt astfel, să nu se apropie niciodată, părintele Cleopa afirmă următoarele: „Așadar, dacă va avea creștinul viață curată și neprihănită, încât să nu aibă nici o pată pe conștiința sa, lucru care nu este prea ușor, unul ca acesta se poate împărtăși mai des și chiar zilnic și mare folos poate avea din această împărtășire”²².

²⁰ Pr. prof. dr. P. Vintilescu, *Împărtășirea în spiritualitatea creștină. Deasa ori rara împărtășanie?*, în „Studii Teologice”, anul V (1953), nr. 5-6, p. 386.

²¹ Pr. prof. dr. E. Braniște, *Explicarea Sf. Liturghii după Nicolae Cabasila*, EIBMBOR, București, 1997, p. 280.

²² Arhim. Ilie Cleopa, *Despre vise și vedenii*, Editura Anastasia, București, 2002, p. 284.

Vedem deci că din punctul de vedere al Părintelui Cleopa nimeni nu se poate apropia de Sfântul Potir mai des, decât cei care sunt virtuoși. Întrebarea pe care o putem pune în acest caz este următoarea: Oare putem separa creștinii în virtuoși și nevirtuoși? Oare acordând Sfânta Împărtășire unui creștin care șovăie în viața creștinească (însă care nu a săvârșit păcate care să-l excomunic), nu l-am întări mai mult în viața duhovnicească?

Recomandarea finală a Părintelui Cleopa rămâne și azi o autoritate în înțelegerea euharistică a pocăinței: „Monahii care iau parte la slujbe zi și noapte să se împărtășească cu Sfintele Taine o dată pe săptămână, mai ales duminica, și aceasta cu pregătirea necesară, cuviincioasă, după a lor putere. Creștinii laici, care se silesc după puterea lor la lucrarea tuturor faptelor bune și la viața curată, aceștia cred că ar fi bine ca măcar o dată la 40 de zile să se spovedească și să se împărtășească. Iar dacă nu arată râvnă deosebită și nu se vor sili cu toată dragostea și evlavia spre aceste lucruri de sfințire și de întărire a sufletelor lor, apoi măcar în cele patru posturi de peste an să se spovedească și să se împărtășească”²³.

Totuși am putea deduce că părintele Cleopa ar fi acceptat și o împărtășire mai deasă, deoarece introduce expresia „măcar o dată la 40 de zile să se spovedească și să se împărtășească”. Ne putem întreba în acest caz: De ce o dată la 40 de zile și nu duminical? Ce-i face pe unii duhovnici să introducă o distanță în ritmul împărtășirii credincioșilor? Oare respectarea unei tradiții a Bisericii nu ar trebui adaptată de la credincios la credincios? Sau majoritatea credincioșilor care se spovedesc dau semne de șovăială în viața duhovnicească și atunci duhovnicul impune un ritm de împărtășire? De ce monahii ar putea să se împărtășească duminical și laicii nu? Textul nostru introduce o diferență între starea monahală și cea a mirenilor. Însă se știe că nici o cale nu e mai bună decât alta, chiar dacă monahii trăiesc o viață îngerească, totuși sunt creștini mireni care-și duc crucea cu multă demnitate și credință, ducând o viață de sfințenie.

În continuare vom încerca să dăm un răspuns acestor întrebări de mai sus: Părintele Cleopa făcea parte dintr-o școală duhovnicească monahală de tradiție, cu rădăcini adânci în tradiția marilor asceți, ceea ce face ca standardul duhovnicesc să fie foarte ridicat,

---

²³ *Ibidem*, pp. 324-325.

mai ales dacă-l analizăm prin prisma vremurilor noastre; de asemenea, el însuși trăitor al vieții pustnicești (petrecând în pădurile munților nemțeni ani de sihăstrie) are o abordare „patericală”; să nu uităm că nici pustnicii din Pustia Egiptului, din Pustia Iudeii sau a Iordaniei nu se împărtășeau mai des sau, așa cum era în practica Bisericii primare, zilnic²⁴. Durata de 40 de zile specificată de Părintele Cleopa se bazează pe afirmația Sfântului Simeon al Tesalonicului, care sfătuiește pe creștini să nu treacă mai mult de 40 de zile fără să se spovedească și să se împărtășească.

Diferența dintre monahi și mireni, în accepțiunea monahului de la Sihăstria, se referă doar la maximalismul evanghelic, ceea ce se explică prin laxismul care caracterizează astăzi societatea. Să nu uităm că monahii, la origine, au fost creștinii care s-au retras în pustietăți, mai ales după libertatea dobândită în urma edictului dat de Împăratul Constantin cel Mare, tocmai pentru a atinge idealul creștinului adevărat.

Este important de precizat că observațiile făcute de Părintele Cleopa sunt doar recomandări; ele nu sunt canoane sau reguli impuse în disciplina canonic-liturgică a Bisericii.

2. Practica Sfintei Împărtășiri în diasporă

În cadrul acestui capitol vom analiza gândirea teologică privind acest subiect a teologilor emigranți ruși la Paris, precum și a celor care fac cercetare liturgică în cadrul Institutului de Teologie Ortodoxă „St. Serge” din Paris.

Considerând Sfânta Euharistie o Taină ce aparține poporului credincios ce a primit botezul, însăși noțiunea de „împărtășire deasă” este criticată de unii teologi ortodocși din Occident ca fiind eronată. Această critică este adusă deoarece în multe parohii din Occident creștinii ortodocși se apropie duminical de Sfânta Împărtășire, în virtutea botezului pe care l-au primit și a vieții lor duhovnicești, care le permite să se apropie de Sfântul Potir. În acest caz, teologia ortodoxă occidentală utilizează mai ușor expresiile „împărtășirea euharistică a Bisericii” sau „împărtășire ordinară”. Acestea fac referire la Sfânta Scriptură, învățăturile Părinților Bisericii și la sursele liturgice

---

²⁴ Cf. Pr. V. Gavrilă, *Manuscrisul unei lucrări în curs de publicare*.

și ne arată că Sfânta Euharistie aparține poporului credincios și că toți sunt invitați să-și hrănească viața lor duhovnicească din această Sfântă Taină. Altfel spus, prin aceste expresii înțelegem frecvența euharistică trăită de Biserica creștină primară și de Sfinții Părinți²⁵.

a. Sfânta Împărtășire în viziunea teologică a Părintelui Alexander Schmemmann

Părintele Alexander Schmemmann²⁶ este un reprezentant de notorietate mondială al teologiei ortodoxe occidentale, cunoscut mai ales datorită rigorii lucrărilor sale despre Sfânta Euharistie ca împărtășire a Bisericii. Pentru a înțelege această viziune trebuie să răs-pundem mai întâi la întrebările: Ce este Sfânta Euharistie pentru acest autor? și De ce Sfânta Euharistie trebuie să fie împărtășirea Bisericii întregi cu Hristos Domnul?

Iată cum răspunde la acestea părintele Alexander Schmemmann: „Sfânta Euharistie nu este «una dintre Taine», o slujbă liturgică printre altele; ea este *manifestarea și împlinirea* Bisericii, sfințire și plenitudine. Și doar participând la viața ei, noi putem crește în sfințenie și să împlinim toate cele ce ne sunt de cuviință (...). Singurul motiv pentru care cei care participă (la Dumnezeiasca Liturghie) pot să se împărtășească, adică să devină participanți la Trupul și Sângele Domnului, este ca ei înșiși să-și manifeste dorința. Niciodată nimeni nu ar fi putut să se împărtășească, niciodată nimeni nu ar fi fost vrednic și nu ar fi avut suficientă «sfințenie», dacă această Taină nu ar fi fost încredințată Bisericii, adunării euharistice; în această taină a unității noi putem cu tărie să-l chemăm pe Dumnezeu Tatăl și să participăm, să ne împărtășim din viața Divină (...)»²⁷.

Părintele Schmemmann vede în împărtășirea euharistică manifestarea Bisericii în totalitatea ei, Taină fără de care Biserica nu

²⁵ Cf. Pr. C. D'Aloisio, *La communion eucharistique dans nos paroisses*, în „Service Orthodoxe de Presse” (SOP), 357 (aprilie 2011), pp. 22-30 (aici, p. 30), publicată și la <http://tl4.ioj.be/> (pagină consultată pe 18.06.2013).

²⁶ Teolog și liturgist ortodox, profesor al Institutului de Teologie Ortodoxă „St. Serge” din Paris și al Seminarului „St. Vladimir” din New York. Lucrările sale sunt consacrate teologiei liturgice, considerând tradiția liturgică a Bisericii o expresie majoră a credinței creștine.

²⁷ Pr. A. Schmemmann, *L'Eucharistie Sacrement du Royaume*, Paris, YMCA Press, 1985, p. 15.

poate exista. Ea este centrul vieții ecleziale. Această realitate presupune și necesitatea sfintei împărtășiri. Biserica nu ne comunică doar o parte din sine (unitatea vizibilă între creștini), ea creează o punte de legătură între credincios și Hristos Domnul prezent în Sfânta Euharistie. În același timp, Sfânta Împărtășire este fundamentul și inima eforturilor noastre pentru îndumnezeirea noastră.

Autorul regretă frecvența euharistică actuală din Biserica Ortodoxă. El consideră o eroare îndrumările catehismului ortodox, care îndeamnă creștinii să se împărtășească „de patru ori pe an”, sau „o dată pe lună”, dar toți au datoria de a se apropia de Sfântul Potir cel puțin „o dată pe an”. Dacă cineva dorește totuși să se împărtășească mai des, această dorință e văzută ca o căutare a deseii împărtășiri și nu ca o împlinire a vocației creștine de un membru al comunității ecleziale. Părintele Alexander Schmemmann argumentează că această practică este, din păcate, o realitate împărtășită de majoritatea membrilor Bisericii. După părerea sa, motivele acestei practici pastorale sunt următoarele:

- pietatea. Creștinii sunt în contact permanent cu răutatea lumii. În consecință, un efort particular li se impune înainte de a se apropia de Sfântul Potir. Acest punct de vedere este respectabil și inspiră respectul pentru sacru.

- clericalizarea Bisericii. După Sinodul de la Trullo (691), care atesta decadența clerului (secularizarea acestuia), conducerea vieții ecleziale este încredințată monahilor. În istorie, această tendință s-a accentuat, având ca rezultat o distanțare a laicilor de membrii clerului²⁸.

Cu certitudine, alte motive pot fi invocate pentru ca să nu se apropie creștinii duminical de Sfânta Euharistie, cum ar fi: nevrednicia în fața tainei euharistice, de unde consecința unei pregătiri mai stricte; frica de a nu fi banalizată Sfânta Euharistie, tendința ce poate apărea în urma unei împărtășiri mai dese. Aceste rațiuni sunt respectabile, însă putem noi oare să rămânem departe de Sfânta Euharistie, dacă ea este sursa vieții noastre creștinești? Cum putem înțelege viața creștină împărtășindu-ne rar, știind că Sfânta Euharistie este inima vieții în Hristos?

Un alt element care ne arată că neîmpărtășirea credincioșilor este o practică neobișnuită pentru creștini este următoarea: structura

---

²⁸ *Ibidem*, p. 256.

însăși a Dumnezeieștii Liturghii a Sfântului Ioan Gură de Aur este construită pentru împărtășirea credincioșilor. Iată ce atesta Părintele Alexander Schmemmann: „De la începutul anaforalei, până la sfârșitul ei, nimic nu ne indică faptul că există două categorii de credincioși participanți: cei care se împărtășesc și cei care nu se împărtășesc. Dimpotrivă, o lectură mai atentă a rugăciunilor anaforalei ne arată că după ce catehumenii au ieșit din Biserică (și penitenții, în Biserica primară), «ușile fiind închise», Sfânta Euharistie slujită presupune ofranda sacrificiului fără de sânge și, împreună, pregătirea creștinilor pentru Sfânta Împărtășire”²⁹.

Cu privire la problema vredniciei sau a nevredniciei credincioșilor de a primi Sfânta Euharistie, Pr. Alexander Schmemmann scrie următoarele: „Biserica primară știa că nimeni, în acest univers întreg, nu este *vrednic*, prin virtuțile sale spirituale, prin «meritele» sale, să se împărtășească cu Trupul și Sângele Mântuitorului Hristos; și, ca prin consecință, a se pregăti pentru Împărtășire nu înseamnă a măsura starea de «pregătire» sau de «nepregătire», ci a răspunde dragostei prin dragoste”³⁰.

Autorul propune o deschidere teologică pentru a lărgi frecvența euharistică a credincioșilor. A ne abține de la Sfânta Euharistie înseamnă a abandona o parte din vocația noastră, a înainta spre cer fără sursa noastră ce ne dă putere să persistăm în fapte bune. Noi nu mai manifestăm unitatea noastră și apartenența noastră la Împărăția lui Dumnezeu și dacă o facem, atunci doar de câteva ori pe an. Cu alte cuvinte, neîmpărtășirea credincioșilor pare a fi în contradicție cu viața Bisericii însăși și cu scopul ei.

b. Argumentarea altor teologi din diasporă

Împărtășirea credincioșilor arată apartenența credincioșilor la Biserică și la Împărăția lui Dumnezeu, pe care Biserica o manifestă văzut pe pământ. Creștinii sunt noul popor al lui Dumnezeu, ei formează Biserica, în calitate de membri. De aceea, evenimentul central al Bisericii este împărtășirea cu Sfânta Euharistie. Eclesiologia ortodoxă afirmă că Sfânta Euharistie este principiul de unire a tuturor Bisericilor locale și al tuturor creștinilor între ei. Nicolae Afanassieff afirmă

---

²⁹ *Ibidem*, p. 258.

³⁰ *Ibidem*, p. 268.

că toate Bisericile locale sunt unite prin Sfânta Euharistie și în Sfânta Euharistie participanții devin Trupul lui Hristos, citând în acest sens cuvintele Sfântului Apostol Pavel: „Paharul binecuvântării, pe care îl binecuvântăm, nu este, oare, împărțirea cu sângele lui Hristos? Pâinea pe care o frângem nu este, oare, împărțirea cu Trupul lui Hristos? că o pâine, un trup suntem cei mulți; căci toți ne împărțim dintr-o pâine” (I Cor. 10, 16-17). Biserica este Trupul lui Hristos în dimensiunea sa euharistică și datorită împărțirii euharistice credincioșii devin membri ai Trupului Său³¹.

Eclesiologia euharistică este un domeniu de cercetare și pentru Paul Evdokimov. Pentru acesta, Biserica este „o comuniune (împărțire) permanentă și perpetuă”³². Sfânta Euharistie este Taina tuturor Tainelor și, având această calitate, ea este expresia cea mai profundă a Bisericii. Episcopul, lucrând în numele lui Hristos, transformă această adunare în sinaxă euharistică, deplina manifestare a Bisericii lui Dumnezeu. Paul Evdokimov citează o regula a Părinților Bisericii, care afirmă că Biserica este acolo unde este săvârșită Sfânta Euharistie. Ceea ce înseamnă că membru al Bisericii este acela care ia parte la această Sfântă Taină³³.

Citând Faptele Sfinților Apostoli 2, 47: „Lăudând pe Dumnezeu și având har la tot poporul. Iar Domnul adăuga zilnic Bisericii pe cei ce se mântuiau”, Paul Evdokimov și Nicolae Afanassieff sunt de acord să afirme că *Sfânta Euharistie este Biserica*, acolo unde este slujită Euharistia, acolo este Biserica lui Dumnezeu: „Dumnezeu adaugă în fiecare zi comunității pe cei care se mântuiesc, întruniți în *același loc și pentru același scop*”³⁴.

Înțelegem deci că scopul participării credincioșilor la Dumnezeiasca Liturghie este Împărțirea Euharistică, este încoronarea rugăciunilor noastre și a vieții noastre în Hristos. Paul Evdokimov atestă, de asemenea, că toate rugăciunile Bisericii sunt o pregătire pentru Sfânta Împărțire. Cei care nu se împărțesc, în viziunea canoanelor Bisericii (11 Sardica, 80 Trulan, 2 Antiohia) sunt excomunicați³⁵. Autorul

³¹ Cf. N. Afanassieff, *La primauté de Pierre dans l'Église Orthodoxe*, Delachaux & Niestlé, Neuchâtel, 1960, pp. 27-28.

³² P. Evdokimov, *La prière de l'Église d'Orient*, Éditions Salvator-Mulhouse, Paris, 1966, p. 65.

³³ *Ibidem*, pp. 65-67.

³⁴ *Ibidem*.

³⁵ *Ibidem*, p. 68.

explică rațiunea unei astfel de măsuri: „Nu este o «obligație»; cu siguranță nu putem să forțăm pe nimeni la un gest de dragoste și de adorare, gest ce trebuie să fie mereu liber, dar este o *constatare* obiectivă și precisă a unei situații: cel care nu se împărtășește manifestă starea unui străin, a unui exterior de Biserică și de Taina Sa. Regula eclezială este apropierea de Sfântul Potir, de Trupul Mântuitorului, în toate «zilele Domnului». Sfânta Euharistie este, mai întâi de toate, un gest al comunității ecleziale, chiar dacă își păstrează semnificația sa și locul său central în viața fiecărui creștin. Ea depășește pietatea individuală, deoarece ea este Sărbătoarea Bisericii³⁶. Cel care nu se împărtășește se plasează în exteriorul Bisericii deoarece Sfânta Euharistie semnifică unirea cu Biserica. Împărtășindu-ne, noi nu primim o recompensă, ci o hrană adevărată pentru viața veșnică³⁷.

Concluzii

Acest studiu propune o reflecție asupra frecvenței împărtășirii creștinilor în Biserica Ortodoxă. Pe parcursul cercetării noastre o întrebare ne-a însoțit continuu: De ce este necesară împărtășirea deasă? Am văzut că unii teologi ortodocși înțeleg împărtășirea euharistică precum o împărtășire a Bisericii (întregi) cu Hristos Domnul. Altfel spus, participarea la Sfânta Euharistie presupune că participanții nu sunt niște simpli spectatori, ci toți sunt invitați să guste din Masa Împărăției, excepție făcând cazurile de excomunicare temporară.

Cercetarea noastră a distins trei rațiuni ce pot să încurajeze creștinii să-și trăiască viața în Hristos apropiindu-se mai des de Sfânta Euharistie. Aceste rațiuni sunt de ordin biblic, liturgic și patristic.

Din punct de vedere biblic, împărtășirea deasă (care de fapt înseamnă „împărtășire continuă”, ca participare la Liturghie prin primirea Sfintei Împărtășanii, dar și ca stare euharistică) este necesară, deoarece noi urmăm mărturiile vieții creștine ale sfinților ce au trăit în ambianța apostolică, fiind apropiați de viața istorică a Mântuitorului. Prin Împărtășirea Euharistică, noi primim dragostea profundă a Mântuitorului și respectăm porunca Sa (Mt. 26, 26). Ea este o sursă de bucurie duhovnicească, o speranță a bunurilor viitoare și reprezintă marea Întâlnire cu Mântuitorul, pe care o trăim încă din această lume.

---

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ *Ibidem*, p. 69.

Din punctul de vedere al teologiei liturgice, Mântuitorul Hristos Se dăruiește comunității liturgice, oferindu-Se pentru veșnicie. Omul este invitat să se unească cu Dumnezeu, iar răspunsul pozitiv al lui îi conferă statutul de fiu al lui Dumnezeu. El este invitat să se hrănească din hrana cerească dăruită omului nou. Această unire desăvârșită (pe cât este posibil trăirii acesteia, încă terestre) a omului cu Dumnezeu se realizează, prin excelență, prin Sfânta Euharistie. Mântuitorul Hristos ne acordă acest dar, care este manifestarea dragostei Sale pentru umanitate (In 1, 12).

Mărturiile Părinților privind frecvența împărtășirii sunt incontestabile; ei i-au încurajat mereu pe creștini să se apropie de Sfânta Euharistie, în conformitate cu Tradiția Bisericii primare³⁸.

Prin urmare, putem înțelege că toate cele trei rațiuni, biblică, liturgică și patristică, sunt o bază incontestabilă pentru ca Sfânta Euharistie să devină împărtășirea tuturor creștinilor doritori să-și îmbunătățească viața lor în Hristos Domnul. În acest caz, care sunt condițiile pe care trebuie să le îndeplinim pentru a ne apropia duminical de Sfânta Împărtășire?

Mai mulți teologi occidentali vor pune în valoare mai întâi *starea de Har* pe care trebuie să o aibă fiecare creștin și *conștiință curată*. Toată viața noastră trebuie să fie o pregătire continuă pentru Sfânta Euharistie. Acest punct de vedere nu exclude Sfânta Taină a Spovedaniei și pregătirea personală prin post și rugăciune. Însă atunci când duhovnicul vede o viață duhovnicească activă și o dorință de schimbare din partea creștinului, poate face ca Sfânta Taină a Spovedaniei să nu fie un obstacol pentru împărtășirea duminicală.

Reflectând asupra deseori împărtășiri, suntem invitați să observăm și problemele pastorale cu care se confruntă Biserica Romano-Catolică, unde creștinii se împărtășesc la fiecare slujbă euharistică. Aceste probleme pastorale sunt următoarele: lipsa de pregătire, banalizarea Sfintei Euharistii, abandonarea Tainei Spovedaniei etc. Dintr-un alt punct de vedere, este oare legitim să nu dorim întoarcerea către sursele vieții creștine, de frică ca nu cumva mirenii să abandoneze orice pregătire pentru primirea Sfintei Euharistii? Nu este oare misiunea

---

³⁸ Cf. Sf. Chiril al Ierusalimului, *Catéchèses Mystagogiques. Communion*, Cat. V, 21, 1-22; 2,3, trad. P. Paris (SC, 126), Cerf, Paris, 1966, p. 175. A se vedea și Sf. Ambrozie al Milanului, *Des Sacraments des Mystères*, cartea V, 23-25, trad. B. Botte (SC, 25 bis), Cerf, Paris, 1980, pp. 133-135.

preoților să vegheze și să încurajeze creștinii să se apropie de Sfântul Potir, după o pregătire conștientă?

Iată încă câteva întrebări care ne invită să reflectăm astăzi asupra acestui subiect, spre a putea să găsim discernământul necesar pentru a trăi frecvența euharistică ce corespunde mai bine timpului nostru. Precizăm totuși că această practică pastorală presupune un discernământ duhovnicesc. Este adevărat că, în contextul pastoral al țărilor ortodoxe de astăzi, o astfel de întoarcere către o realitate pastorală a Bisericii primare nu este simplă. Însă credem că mărturiile aduse în acest studiu trebuie să ne invite să reflectăm mai mult asupra acestui subiect, pentru a-i ajuta pe creștini să trăiască o viață creștinească autentică.

Dar ce putem face pentru a reveni treptat la practica Sfintei Euharistii trăită de Biserica creștină primară? Pentru a da un răspuns la această întrebare, trebuie să ne gândim la următoarele etape:

- se impune o abordare serioasă a întoarcerii la frecvența împărtășirii a Bisericii primare, prin dezvoltarea, înțelegerea și asumarea conceptului de „împărtășire continuă”;

- trebuie luate în considerație condițiile de viață ale creștinilor de astăzi, condiții care ne îndeamnă la o apropiere mai frecventă de Sfântul Potir, dar și la o cercetare mai atentă a stării noastre duhovnicești;

- se recomandă o redescoperire a conștiinței evanghelice a comunității primare: starea continuă de jertfă, urmarea totală și necondiționată a sfaturilor Evangheliei și, de asemenea, starea eshatologică, în care creștinii din primele veacuri își trăiau viața³⁹.

De aceea, este necesar ca noi, slujitorii Sfântului Altar, să recuperăm aceste stări și să depunem tot efortul pentru ca toți să le descopere spre o viață creștină autentică, încoronată de o împărtășire continuă.

---

³⁹ Cf. Pr. Vasile Gavrilă, *op. cit.*